

آبونه میرا اٹھی

ممالک عثمانیہ ۱۸۶۵ء سنہ لکھی (۶۵)، آلتی
آیلتی (۳۵) غروشدر۔
ممالک اجنبیہ ۱۸۸۰ء سنہ لکھی (۸۰)، آلتی
آیلتی (۴۵) غروشدر۔

ادارہ خانہ

باب عالی جادہ سندھ دائرہ مخصوصہ

اظہارات

آبونه بدلی پشیندر۔

مسائلکہ موافق آثار مع المونیہ قبول
اولتور۔ درج ایڈلہین یازیلر اعادہ
اولونماز۔

کتابت

اظہارات

رسالہ مزدن آلتدیغی کوسترملک
شرطیلہ بتون یازیلر ہرہانکی بر
عزتہ طرفندن اقتباس اولونہ بیلیر۔

مکتوبلرک، امضاری واضح و
اوقوناقلو اولمسی و ابونہ صرہ
نومروسنی محتوی بولمسی لازمدر
ممالک اجنبیہ ایچون ابونہ اولانلرک
آدرسلرینک فرانسزجہدہ یازلمسی
رجا اولتور۔

بارہ کوندرلایکی زمان نہیہ دائرہ
اولدیغنک واضحاً بیلدیرلمسی رجا
اولتور۔

دینی، فلسفی، علمی، ادبی ہفتہ لوق مجموعہ اسلامیہ در

صاحب و مدیر مسئول

باش محرر

اتبعون اهدکم سبیل الرشاد

اشرف ادیب

محمد عاکف

والله یهدی من یشاء الی صراط مستقیم

فقه

مهوریات

استاد محترم از میرلی اسماعیل حتی بك افندیك تقریرلی

[۷]

مفهوم مخالفت — مفهوم مخالفت حقه کی مذاهب مختلفه — مفهوم مخالفتك شرائطی — مفهوم صفت — مفهوم عدد — مفهوم لقب — مفهوم شرط — مفهوم غایه — مفهوم حصر — مفهوم علت — مفهوم استثنا — مفهوم حال — مفهوم زمان وایمكان.

(۴) دلیل خطاب . — الفاظك در دنجی صنفی [۱] دلیل خطابدر. دلیل خطاب حکمك بر شینه اثبات اولونمسندن اوشیك ماعداسندن حکمك نفی ؛ یاخود حکمك بر شیدن نفی اولونمسنندن اوشیك ماعداسنه حکمك ایجابی — اثباتی — آکلاشلمقدر . بر شینه حکم اثبات اولونمش ایسه اوشیك ماعداسندن مفهومندن حکم نفی اولنور. اگر بر شیدن حکم نفی اولنمش ایسه اوشیك ماعداسنه، مفهومنه حکم اثبات اولنور . ابن رشد دها اشاغیده دلیل خطابی « منطوق بهك ضدیله مسکوت منه (مفهومی) حکم ایتمکدر.» دیه تعریف ایدیورکه ایکنجی تعریف برنجی تعریفندن دها وجیزدر .

دلیل خطابه مفهوم مخالفتده دیرلر. [۲]

مذاهب مختلفه . — دلیل خطاب (مفهوم مخالفت) مختلف فیهدر . جمهوره کوره : مفهوم لقبدن ماعدا بوتون مفهوم مخالفتلر حجتدر ، بر اصلدر ، بر دلیلدر . فقط امام اعظم ابوحنیفیه ، عامه اصحاب اینحنیفیه واکثر متکلمینه کوره مفهوم مخالفتلرک هیچ بری اصل دکدر ، مفهوم مخالفتلر منطوقك ماعداسنه دلالت ایتمز . آنجق آکا دلالتی دیگر بر دلیلله توقف ایدر . ائمه حنفیه دن شمس الائمه السرخسی نك کتاب السیرده بیاننه کوره : مفهوم مخالفت خطابات شارعده حجت دکدر ؛ فقط ناسك عرف و مصطلحارنده حجتدر . بعض متأخرین شافعییه کوره : مفهوم مخالفت بالعکس کلام الله و کلام رسول اللهده حجتدر ، فقط مصنفین وسائر نك کلامارنده حجت دکدر . کرنجی وسائره کبی بعض حنفیه — شافعیه کبی — مفهوم مخالفتی قبول ایدیورلر . مفهوم مخالفتی انکار ایدنلرک ادله سی دها قویدر . ادله نك قوتنه باقینجه جمهور حنفیه نك مذهبی مذهب راجح اولیور .

مثلا : « فی سائمه الغنم الزکاة = سائمه غنمده زکات واردر . »

[۷] متن : « واما الطريق الرابع فی غیر السائمه . »

[۱] طریق رابع برینه صنف رابع دیمک اقتضا ایدردی . چونکه دلیل خطاب الفاظك صنف رابعیدر طریق رابع قیاسدر ؛ یوقسه دلیل خطاب دکدر .

[۲] دلیل خطابدن منطوقه مخالف معنی آکلاشلمدینی ایچون دلیل خطابه «مفهوم مخالفت» دیمشدردر . دلیل خطاب دیمشی خطاب بومعنایه دلالت ایتمکی ایچوندر .

حدیث شریفده ایکی نظر واردر : (۱) دلیل خطابی قبول ایدنلرک نظری ، (۲) ایتمه ینلرک نظری .

دلیل خطابی ، مفهوم مخالفتی قبول ایدن جمهور دیورلرکه : « سائمه غنمده زکات واردر . » حدیث شریفندن « سائمه نك غیر یسنده زکاة یوقدر . » معناسی آکلاشیلیر . حدیث شریف سائمه نك [۱] غیر یسنده زکاتك بولونمیه جفته دلالت ایدر . فقط ائمه حنفیه دیورلرکه : بو حدیث شریفدن آنجق سائمهده زکات اولدینی آکلاشیلیر . عکسی (ماعداسنده زکات اولدینی) آکلاشیلماز . ائمه حنفیه هر نه قدر « سائمه نك غیر یسندهده زکات یوقدر . » دیورلر ایسهده ، بونی باشقه بر دلیلدن آکلایورلر . یوقسه بو حدیث شریفدن دکل . دلیل خطابی (مفهوم مخالفتی) قبول ایدنلره کوره شو خطاب ایکی حکمه دلالت ایدر . قبول ایتمه ینلره کوره بر حکمه دلالت ایدر .

مفهوم مخالفتی اثبات ایدنلر مفهوم مخالفتك بحسب الشرع ویا بحسب اللغة حجت اولمسنده اختلاف ایدیورلر . بو خصوصده شافعیه نك ایکی وجهی واردر . رازی دیورکه : دلیل خطاب بحسب اللغة نفیه دلالت ایتمز . بلکه عرف عام حسیله نفیه دلالت ایدر .

مفهوم مخالفتی اثبات ایدنلره کوره « غنم سائمهده زکات واردر . » جمله سنك مفهومنده ایکی وجه واردر : (۱) دوه اولسون ، بقرا اولسون . غنم اولسون ، علی الاطلاق علوفه دن زکات نفی اولونمقدر . (۲) یالکز غنم علوفه اولان غنمندن زکات نفی اولونمقدر . صحیح اولان آنجق غنم علوفه دن زکاتك نفی اولونمسیدر .

مفهوم مخالفتك شرائطی . — مفهوم مخالفت طرفدارلری مفهوم مخالفتك حجت اولسی ایچون باشلیجه شو شرطلری در میان ایدیورلر :

(۱) مفهوم مخالفت کندندن راجح اولانه یعنی منطوقه ، مفهوم موافقته ، نصح ، تنبیه خطابه معارض اولماملیدر . قیاسه معارض اولورسه قاضی ابوبکر الباقلائی قیاسه قارشوعامی ترک ایتمه یی تجویز ایتمکی حالده قیاسه قارشومفهوم مخالفتی ترکی تجویز ایتمیور . قیاس راجحدر ، دینلرده واردر . طوغریسیده بودر . عامده مفهوم مخالفت راجحدر . .

(۲) منطوق ایله امتنان قصد اولونماملیدر . استعین بالله « لتأکلوا منه لحماً طریاً » آیت جلیله سی « لحم طری یی یه ییکز . » دیمکدر . یوقسه « لحم طری نك غیر یسنی یه میکز . » معناسی آکلاشیلماز . زیرا مقام امتنانده کلشدر . مقام امتنانده کله نك مفهوم مخالفتی یوقدر .

(۳) منطوق ایله تفخیم و تأکید حال قصد اولونماملیدر . « لایحل لامرأة تؤمن بالله والیوم الآخر = هر کیم الله ورسولنه ایمان ایدرسه شویله یا بقی حلال دکدر . » حدیث شریفنده منطوقك ، یعنی ایمان ایله تفسید اولونمهنك مفهومی یوقدر . ایمان تفخیم ایچون ذکر اولونمشدر .

[۱] آتی آیدن زیاده صحرا و مرعاده لبنی ، یاخود نسلی ، یاخود سببی ایچون رعی مباح ایله رعی اولونان حیوانه « سائمه » دینیر . آتی آی ویا آتی آیدن زیاده علف ویریلن حیوانه « علوفه » دینیر .

هرایکسینه یمن) لازم که جکی مسئله سنده اولدینی کبی که میع قائم دکل ایسه تحالف لازم کز .

۳ - صفتک ماعداسی صفت تحتند داخل اولور : ایکی شاهد ایله حکم کبی که بر شاهد ایله حکم اولونامه به دلالت ایدر . زیرا شاهد واحد ایکی شاهد تحتند داخلدر .

*

۲) مفروم عدد . - مفهوم عدد حکم عدد مخصوص ایله تعلیق اولنان یرده اولور که بو عددک ماعداسدن حکم منفی اولور . « فاجلدوهم ثمانین جلد » آیت جلیله سنده کی « ثمانین » کبی که نظم جلیل «سکسان جلد » . « دیور . ۸۸ ، یاخود ۷۹ دکل . تام ۸۰ جلد یاییکز . دیمکدر . مالک ، شافعی ، احمد بن حنبل ، داود ظاهری ایله حنفیه دن صاحب هدایه مفهوم عددی قبول ایدیورلر . مفهوم صفتی قبول ایتمینر مفهوم عددی ده قبول ایتیمورلر .

*

۳) مفروم لقب . - مفهوم لقب حکم اسم علم ایله ویا اسم نوع ایله تعلیق اولنان یرده اولور . « علی افندی شاعر در . » ، « غنمه زکات واردر . » جمله لرنده اولدینی کبی . جمهوره کوره مفهوم لقب معتبر دکلدر . ابوبکر الدقاق ، شافیه مفهوم لقب ایله عمل ایدیور . مفهوم لقبک حجت اولدینی ابن خواز منداده ، باجی ، ابن القصار دنده مرویدر . ابن فورکده بوکا میالدر . بعض شافیه کوره اسماء انواعده معمول به در . فقط اسماء اشخاصده معمول به دکلدر . حنبله دن انحق قرینه دلالت ایدر سه مفهوم لقب ایله عمل ایتک جائز اولدینی حکایه اولونیور . فقط قرینه دلالت نزاعدن خارجدر .

*

۴) مفروم شرط . - شرط مشروطک توقف ایتدیکی شیدر . مفهوم شرطده لفظ شرطه معلق اولور . مفهوم صفته قائل اولان مفهوم شرطده قائل اولمشیلدر . مفهوم صفتی قبول ایتمینلردن بعضیسی بیله مفهوم شرطی قبول ایدیور . چونکه دهها قویدر . نته کیم ابوالحسین السهلی « آداب الجدل » ده حنفیه دن چوغندن نقل ایدیور . کرخی قبول ایدیور . ابن القشیری مفهوم شرطک حجت اولدینی اهل عراقک بویوکلرندن نقل ایدیور . امام الحرمین الجوی ندده اکثر علمادن نقل ایدیور . اکثر معتزله ده بوکا قائل در . محققین حنفیه بومفهوم ده قبول ایتیمورلر . بومنع خصوصی ابوحنیفه دن ، مالکندن ده روایت اولنور . باقلانی ، غزالی ، آمدی ده منعی اختیار ایدیورلر . « اکر بکا اکرام ایدر سه ک بنده سکا اکرام ایدر . » ، « من تطهر صحت صلاته » جمله لرنده اولدینی کبی .

*

۵) مفروم غایه . - مفهوم غایه حکم (الی) ویا (حتی) ایله مد اولنان یرده اولور . برشیئک غایه سی اوشیئک آخری دیمکدر . جمهور بوکا قائلدر . مفهوم غایه مفهوم شرطدن دهها قویدر . مفهوم مخالفی نفی

ایمان ایتزسه حالدر ، دیمک دکلدر .

۴) سیاق کلامدن تعمیم قصد اولوندینی ظاهر اولماملی در . « والله علی کل شیء قدير = جناب حق هر شیئه قادر در . » آیت جلیله سنده اولدینی کبی . « شیء » موجوده اطلاق اولنور . بناء علیه هر شیئه قادر در . « دن معدوم ممکنه قادر دکلدر . » مفهومی آکلاشلماز . زیرا بولفظ تعمیم ایچون کلشدر .

۵) منطوق ، بر جمله به تبعاً کلیرسه ینه مفهوم مخالفت معتبر دکلدر . منطوق مستقلاً ذکر اولونمیلدر . مثلاً : « ولاتباشروهن و اتم عا کفون فی المساجد = سز مسجده اعتکاف ایتدیکی کز حالده قادینلر کزله جماع ایتمییکز . » بویورولور . یا مسجده غیریسنده اعتکاف ایدر سه مباشرت جائز می در ؟ بونده ده مفهوم مخالفت یوقدر . زیرا « فی المساجد » تبعاً کلشدر . اصل مقصد ، اعتکافده مباشرتک جائز اولدینی کوسترمکدر .

۶) منطوق وصف غالب حکمنده اولماملی در . « وربائیکم اللاتی فی حجورکم » نظم جلیلنده « ربائب » [۱] حجورده (تحت تربیه ده) اولمق ایله تقیید اولونیور . زوجک حجورنده (تحت تربیه سنده) اولسون ، اولماسون نکاح حرامدر . یوقسه زوجک تحت تربیه سنده بولونان اوکی قیزلر حرامدر ، تحت تربیه سنده اولیان اوکی قیزلر حرام دکلدر ، دیمک دکلدر . حجورده اولمق وصف غالبدر . اکثریا اوکی قیزلر زوجک تحت تربیه سنده اولور . کتاب وسنده بونک امثالی چوقدر .

*

مفاهیم مخالفه . - مفهوم مخالفت بوجه آتی نوعلره منقسم اولور :

۱) مفروم صفت . - مفهوم صفت حکم اوصافک بریله ذاته تعلیق اولنان یرده اولور . « فی سائمة الغنم الزکاة » حدیث شریفنده اولدینی کبی که : غنم ذاتدر ، سائمه اوصافندن بری در . حکم زکات سائمه اولان غنمه ترتب ایدیور .

جمهوره کوره مفهوم صفت حجتدر . ابوحنیفه ، اصحاب ابی حنیفه ، بعض شافیه و مالکیه کوره : مفهوم صفت ایله عمل اولونماز . مفهوم صفت دلیل دکلدر . ائمه لغتدن اخفش ، ابن فارس ، ابن جنید ده حنفیه به موافقت ایدیورلر . شافیه دن ماوردی به کوره : سائله جواب واقع اولان یرلرده مفهوم صفت ایله عمل اولونماز ؛ فقط ابتداء واقع اولان یرلرده مفهوم صفت ایله عمل اولنور . ابو عبدالله بصری به کوره مفهوم صفت اوج صورتده حجتدر :

۱ - بیان موردنده وارد اولان یرده : « فی سائمة الغنم الزکاة » حدیث شریفنده اولدینی کبی .

۲ - تعلیم موردنده وارد اولان یرده : میع قائم ایکن بایع ایله مشتری مقدار ثمنده اختلاف ایتسهر تحالف (مشتری ایله بایعدن [۱] ربائب : ربیبه تک جمعی در ، قادیئک باشقه بر فوجدن اولان قیزی در .

۲۴ نجی سطرده ترتیب سهوی اوله رق (آوجه ده) دیه دیزیلن کله «اوجه ده» صورتنده تصحیح اولنمی در. معنای بوزه حق درجه ده اهمیت بر سهو اولدینی جهتله تصحیحی اهل ایدیله ملی در.

خطابه

بیروت مفتیسی کبار علمادن فضیلتلو مصطفی نجا افندی حضرتلری طرفندن آنافارطه لرده عساکر اسلامییه قارشی ایراد بیورولان خطابه بلیفه تک ترجمه سیم:

ای محترم قوماندانلر، فداکار ضابطلر، قهرمان عسکرلر، اللهمک سلام و نصرتنه مظهر اولکنز. تأیید الهییه مظهریتی جانندن، یوره کدن تمی ایتکده اولدیغمز امیر المؤمنین افندیغمز حضرتلری فی سبیل الله جهادی اعلان ایتدی و دین مینک محافظه سی، شو وطن مقدسک مدافعه سی ایچون مسلمانلرک نفییر عام صورتیه قیامتی امر بیورودی. دشمن بلاد اسلامییه دن برینه هجوم ایدنجه بویله بر حرکت ذاتاً واجب اولور. آرتیق خلافت اسلامییه تک مرکزینه اعدا طرفندن هجوم ایدیلیر و بوتون ممالک اسلامییه آیاقلر آلتده چکنه تک ایسته. نیرسه اووجوبک نه درجه لرده قوت و قطعیت کسب ایتسی ایجاب ایدر، دوشونولسون. اوت، بویله بر زمانده جهاد بوتون مسلمانلر اوزرینه فرض عین اولور. ایشته نفییر عامده بودر.

بناء علیه امام المسلمین، که خلیفه اعظم غازی سلطان محمد رشادخان افندیغمز حضرتلریدر، جهادی امر ایتدیکی ایچون «یا ایها الذین آمنوا اطیعوا الله و اطیعوا الرسول و اولی الامر منکم» آیت جلیله سی مقتضاسنجه او امره اطاعت واجب اولور. و هیچ کیمسه ایچون بووجیبه نی ایفادن کری طور مق جائز اولماز. بالعکس «انفروا خفافاً و ثقلاً و جاهدوا باموالکم و انفسکم فی سبیل الله ذلکم خیر لکم ان کتم تعلمون» طرزنده کی امر الهی موجبجه مالیه، جانیه فی سبیل الله جهاده اشتراک ایتک هر کسک اوزرینه واجب اولور.

علیه الصلوة والسلام افندیغمز «واذا استنفرتم فانفروا» بویور بیور- لرکه «امام المسلمین جهاده قیام ایله امر ایدنجه همان حاضر لانبوب چیقکنز.» دیمکدر.

ای قهرمان مجاهدلر، سز لر بو امره امتثال ایله خلافتی تأیید ایدن، اسلامک شانی، شوکتی یوکسه لدهن و شوکونلرده کوسترمش اولدقلری جالسپارلق، فداکارلق، ثبات، عزیم کبی خصائل برکزیده ایله مفاخر ماضیه اسلامی بحق دیریلتهن مسلمان یکتیلرینک اک باشنده بولونیورسکنز.

بونک ایچون قدس شریف و سوریه حوالیسی علماسندن متشکل بر هیئت مملکتارندن قاله رق خلیفه معظم افندیغمز حضرتلریله رجال

ایدنلرک بر جوغی ده مفهوم غایه نی قبول ایدیورلر. باقلانی، غزالی، قاضی عبدالجبار، ابوالحسنین مفهوم شرط ایله عمل ایتدکلری حالده، مفهوم غایه ایله عمل ایدیورلر، بوخصوصده حنفیه ده بر طائفه ایله آمدی مفهوم غایه نی قبول ایدیورلر. مفهوم غایه، حنفیه دن صاحب البدیعک دیدیکی کبی، دلالت اشارت یعنی منطوق قیلندن در. تلویحده «مفهوم غایه متفق علیه در» سوزی بوکا محمولدر.

استعین بالله «ثم اتوا الصیام الی اللیل» آیت جلیله سی اقشامه قدر اوروج طوتکنز، اقشامدن صکرا طوتما یکنز، دیمکدر. «فاغسلوا و جوهکم و ایدیکم الی المرافق» آیت جلیله سی «المرکزی دیرسکلره قدر یقاییکنز، اوندن سوکر اسنی ییقامایک.» دیمکدر.

(۶) مفررم مصر. - بونک انواعی واردر. اقواسی (ما و الا) ایله اولاندر. مفهوم حصرك منطوق ویا مفهوم اولسی مختلف فیه در. جمهوره کوره مفهوم در. حنفیه یه، ابواسحق شیرازی یه کوره منطوق در. قرافی ده بونی ترجیح ایدیور. (انما) ایله اولان حصرك قوتده (ما و الا) ایله حصره قریبدر. مفهوم حصرك مفهوم غایه دن اقوادر. فقها و اصولین دن بر جماعت از جمله امام الحرمین الجونی، غزالی مفهوم حصركی قبول ایدیورلر، دیگر بر جماعت، از جمله باقلانی، آمدی، بعض متکلمین بونی انکار ایدیور. «انما الاعمال بالنیات»: آنجق عمل ایله نیت اولور، نیتک غیر یسینه عمل اولماز، دیمکدر. «ماقام الازید»: زیددن باشقه قائم یوق، دیمکدر.

(۷) مفررم العتة. - مفهوم علت حکم علت ایله تعلیق اولنان یرده اولور «حرمت الخمر لاسکارها» حر اسکارندن طولایی حریم قیلندی. «جهلسنده اولدینی کبی»

مفهوم علت ایله مفهوم صفت آره سنده شویله بر فرق واردر: صفت بعضاً علت اولور: اسکار کبی. بعضاً علت اولماز، بلکه متمم اولور: سوم (سائمه لک) کبی که سوم علت دکل، بلکه علتک متممی در. مفهوم صفت حقیقه اختلاف ایدنلر بوراده ده اختلاف ایتشلدردز.

(۸) مفررم استئنا. - استئنا جمهور شافیه یه، اکثر منکرین مفهومه کوره مستتی یه مستتی منهک حکمنه مخالف بر حکم افاده ایدر. مفهوم استئنا حنفیه یه کوره منطوق در، عباره در.

(۹) مفررم مال. - خطابی حال ایله تقیید ایتکدر. حال بوکه حال صفته راجع اولغله مفهوم حال مفهوم صفتدن باشقه بر شی دکلدر.

(۱۰) مفررم زمانه ربامطاب. - کلامی زمان ویا مکان ایله تقیید ایتکدر. بوده مفهوم صفته راجعدر.